

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

-Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/3292	4 juli 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

/ Kolonel der Cavalerie

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	070 - 318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/3292 , d.d. 4 juli 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
07/91

(Afgesloten 041400A JULI 1991)

De spanningen in Joegoslavië zijn sinds gisteren enigszins afgenomen. Na een dag van felle gevechten in Slovenië tussen eenheden van de federale strijdkrachten (JNA) en van de Sloveense (para-)militaire organisaties zijn beide partijen een staakt-het-vuren overeengekomen. Zij onderhandelen over een wederzijdse terugtrekking. Admiraal Brovet, de plaatsvervanger van de waarschijnlijk als gevolg van ziekte afwezige minister van Defensie, maakte duidelijk dat de gisteren gemelde troepenbewegingen niet een grootscheepse aanval op Slovenië en Kroatië tot doel hadden, maar waren bedoeld ter voorkoming van een escalatie in de etnische conflicten tussen Serviërs en Kroaten. De betreffende eenheden hebben zich inderdaad begeven naar potentiële haarden van etnisch geweld.

Brovet verklaarde dat de JNA de afgelopen dagen voortdurend bereid was geweest tot een wapenstilstand, maar telkens was geprovoceerd door Sloveense eenheden. Ook nu weer wordt de Sloveense krijgsmacht door de legerleiding beschuldigd van "fascistische methoden", onder andere de mishandeling van federale krijgsgevangenen. In dit verband dreigde het JNA-opperbevel in Slovenië zojuist ¹⁾ met "krijgshandelingen van zeer grote omvang" in Slovenië. Een nieuwe escalatie blijft dan ook tot de mogelijkheden behoren.

Er zijn aanwijzingen dat de legerleiding een politieke oplossing voor de problemen van Joegoslavië zoekt. De plv commandant van het Vijfde Militaire District (Slovenië en Kroatië), Raseta, verklaarde gisteren dat de JNA zich aan de Joegoslavische Grondwet zal houden en zich had neergelegd bij het presidentschap van de Kroaat Mesić. Brovet stelde dat de JNA in principe bereid is de Sloveense afscheiding te aanvaarden, maar dan "volgens een constitutioneel aanvaardbare procedure en onder inbrenging van een finale economische en financiële afrekening". Bovendien eiste hij "het herstel van de wetmatige toestand van vóór 25 juni".

Deze uitlatingen laten veel ruimte voor onzekerheid. De verwijzing naar "de wetmatige toestand van voor 25 juni" zou erop kunnen duiden dat het leger alsnog een intrekking van de Sloveense onafhankelijkheidsverklaring eist. Ook de opmerking omtrent de constitutionele procedure scheidt onduidelijkheid, aangezien de Joegoslavische Grondwet geen formele afscheidingsprocedure kent.

Ook omtrent de machtsverhoudingen met betrekking tot de JNA bestaat nog steeds geen duidelijkheid. De uitspraken van Raseta en Brovet vormen een indicatie dat de legerleiding vooralsnog in hoge mate zijn eigen politieke houding blijft formuleren. Het dient te worden afgewacht in hoeverre de defensietop daadwerkelijk het gezag erkent van de formele opperbevelhebber, het federale presidium, nu dit wordt voorgezeten door een Kroaat. Bovendien lijkt de opstelling van

¹⁾ (ANP-bericht 4 juli 1991, 1237u)

Brovjet en Raseta in tegenspraak met het gisteren gemelde optreden van de Chef van de Generale Staf Adzic, dat erop wees dat de JNA zich in feite aan het civiele gezag onttrok. In de nabije toekomst zal moeten blijken of deze paradox het gevolg is van tactische overwegingen, dan wel duidt op tegenstellingen binnen de defensieleiding.

Ook in andere opzichten blijft de binnenlandse situatie in Joegoslavië gespannen. Zoals ook uit de uitspraken van Brovjet blijkt, moet rekening worden gehouden met een verheviging van Servisch-Kroatische botsingen. Zoals bekend hebben de Servische minderheden in Kroatië en Bosnië-Herzegovina zich aaneengesloten en zoeken gezamenlijk aansluiting bij Servië. Dit heeft de afgelopen maanden geresulteerd in geweld tussen Serviërs en Kroaten.

Gisteren werd gemeld dat de ministers van Defensie en Binnenlandse Zaken van Kroatië vervangen zouden zijn. De oude MinDef Spegelj zou zijn benoemd tot commandant van de Kroatische Nationale Garde, de (para-)militaire organisatie van de republiek. Het is niet duidelijk welke betekenis aan deze mutaties moet worden toegekend. Spegelj, een ex-officier van de JNA, was een aantal maanden geleden bij verstek veroordeeld door een (federale) militaire rechtbank als gevolg van handelingen die verband hielden met het opzetten van een van de JNA onafhankelijke defensie-organisatie in Kroatië. Zijn ontslag als minister zou kunnen wijzen op een gebaar van goede wil naar de JNA. Dit lijkt echter te worden tegengesproken door zijn benoeming tot commandant van de Nationale Garde. Deze zou verband kunnen houden met een recente uitspraak van de Kroatische president Tudjman, dat op korte termijn hard zal worden opgetreden tegen de autonoom optredende Serviërs in Kroatië.

De Servische regering heeft reeds in het verleden benadrukt dat de Kroatische afscheiding zou resulteren in de Servische aanspraak op alle gebieden waarin Serviërs de meerderheid vormen. Dit zou waarschijnlijk een gewapende confrontatie met Kroatië tot gevolg hebben. Om deze reden gaan in Servië steeds meer stemmen op voor de vorming van een Servische nationale strijdmacht. Overigens zijn er in toenemende mate aanwijzingen dat Servië in beginsel bereid zou zijn de uittreding van Slovenië onder bepaalde voorwaarden te aanvaarden, hetgeen de weg vrij zou maken voor de vorming van een Servisch-nationale staat.

De JNA is zoals bekend reeds geruime tijd massaal in Kroatië aanwezig om etnisch geweld zo veel mogelijk tegen te gaan. Ook na de Kroatische onafhankelijkheidsverklaring van 25 juni heeft de JNA zich in Kroatië grotendeels beperkt tot het voorkomen van etnische conflicten. In geval van een escalatie van het etnische geweld, dan wel botsingen tussen Servië en Kroatië, is het te verwachten dat ook het leger in toenemende mate bij de gevechten betrokken zal raken en dan wellicht gedwongen zal worden zijn onpartijdige opstelling op te geven.

Ook in de meest zuidelijke deelstaat Macedonië is kennelijk sprake van enige spanning. Gisteren werden op bevel van de Macedonische regering het parlement en enkele andere openbare gebouwen onder militaire bewaking gesteld. Een reden werd niet vermeld. De maatregel zou verband kunnen houden met de reeds eerder geuite vrees dat Macedonië na afscheiding van Slovenië en Kroatië uit het Joegoslavische staatsverband vrijwel alleen zou achterblijven in een door Serviërs gedomineerde staat. Om die reden was in de Macedonische pers de afgelopen weken gesteld dat Macedonië zich op korte termijn eveneens onafhankelijk zou verklaren.

Conclusie/vooruitzicht

Een militaire escalatie in Slovenië is momenteel minder waarschijnlijk, maar niet onmogelijk. Hoewel grote onzekerheden bestaan met betrekking tot de gezagsverhoudingen in de JNA, lijken zowel het leger als de Servische regering te streven naar een politieke oplossing voor de problemen van Joegoslavië en zich in beginsel neer te leggen bij een afscheiding van Slovenië. De situatie in Kroatië is zeer gespannen en zou aanleiding kunnen geven tot nieuwe uitbarstingen van (etnisch) geweld. Dit zal naar verwachting een sterkere betrokkenheid van de JNA noodzakelijk kunnen maken. Het is in deze omstandigheden onwaarschijnlijk dat de federale autoriteiten zich zullen neerleggen bij een afscheiding van Kroatië. Het gevaar op een burgeroorlog blijft bestaan.